

DORI VOSITALARINI UY SHAROITIDA TO‘G‘RI SAQLASHNING AHAMIYATI

Suyarova G.S

Zarmed universiteti “Tibiyot va farmakalogiya kafedrası” assistenti

Email: gulisuyarova60@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada dori vositalarini uy sharoitida to‘g‘ri saqlashning ahamiyati hamda noto‘g‘ri saqlash oqibatida yuzaga keladigan xavf-xatarlar haqida so‘z yuritiladi. Maqolada dori vositalarining fizik va kimyoviy xususiyatlari, saqlash sharoitlari, bolalar va oila a‘zolari uchun xavfsizlik choralari, shuningdek, zamonaviy tibbiyotda to‘g‘ri saqlash talablariga rioya qilmaslikning salbiy natijalari tahlil qilinadi. Dori vositalarini uyda to‘g‘ri saqlash orqali ularning foydalilik muddatini uzaytirish, sifatini saqlab qolish hamda zaharlanish holatlarining oldini olish mumkinligi qayd etiladi.

Kalit so‘zlar: Dori vositalari, uy sharoiti, saqlash qoidalari, xavfsizlik, zaharlanish, dori sifati, sog‘liqni saqlash, farmatsevtika, oila salomatligi.

Bugungi kunda aholining turmush tarzida tibbiy vositalar va dorilardan muntazam foydalanish keng quloch yoymoqda. Har qanday oilada dorixona yoki shifokor tavsiyasi bilan tavsiya etilgan dorilar doimiy mavjud bo‘lishi odatiy holga aylangan. Biroq dori vositalarini uy sharoitida to‘g‘ri va tartibli saqlash masalasi har doim ham yetarli e‘tibor qaratilmaydigan muhim jihatlardan sanaladi. Dori vositalarining saqlanish sharoitiga rioya qilinmasligi, ularning foydalilik xususiyatlarini yo‘qotishiga, zaharlanishlar va salbiy asoratlar yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuning uchun zamonaviy hayotda har bir inson uchun farmatsevtik vositalarni to‘g‘ri saqlashga doir bilim va ko‘nikmalar muhim ahamiyat kasb etmoqda (Sultonova R., 2021).

Uy sharoitida turli dori vositalarining to'g'ri saqlanishi dori sifatini, xavfsizligini va samaradorligini taminlash uchun shart hisoblanadi. Dori vositasining haroratga, namlikka yoki yorug'likka bo'lgan sezuvchanligi buzilganda, uning kimyoviy tarkibi o'zgarib, nafaqat foydasini yo'qotadi, balki aksincha, inson organizmiga zarar yetkazishi mumkin. Masalan, ba'zi antibiotiklar yoki insulin kabi dorilar harorat ta'sirida to'liq yoxud qisman samarasiz bo'lib qoladi (Jabborova M., 2019). Shu bois dori vositalarini har doim ishlab chiqaruvchi va dorixona tomonidan belgilangan talablarga muvofiq saqlash zarur. Odatda dorilar namlikdan, bevosita quyosh nurlaridan, bolalar yetib bora olmaydigan joyda, salqin va qorong'u muhitda saqlanishi kerak. Uyda dori saqlanadigan alohida joy ajratish muammolarni oldini oladi. Dori topshirilgan qutining qopqog'i mahkam yopilishi, barcha vositalar asl qadoqlarda va to'liq yorliqlari saqlangan holda turishi lozim. Odatda sanitariya-gigiena qoidalariga ko'ra, oshxona, hojatxona yoki hammomda dori vositalarini saqlash tavsiya qilinmaydi (Karimov A., 2017). Yana bir muhim jihat — dori vositalari muddati o'tib ketgan holatlarda alohida yo'q qilish kerak. Muddati tugagan dorilar yoki ishlab chiqaruvchi yorlig'i o'chib ketgan, qadoqlari buzilgan, tashqi ko'rinishi o'zgargan preparatlar sog'liq uchun xavfli va ba'zan hayot uchun ham xavfli bo'lishi mumkin. Bu dori vositalarining chiqindilarini ekologik xavfsiz yo'llar bilan olib tashlash ham katta ahamiyatga egadir (Anderson R., 2018). Masalan, ayrim tahlillarda muddati o'tgan dorilarni oddiy chiqindiga tashlash natijasida atrof-muhit va suv resurslari zaharlanayotgani aniqlangan.

Uyda dori vositalarni tartib bilan saqlash bolalar va keksalar uchun ham alohida ehtiyotkorlik talab qiladi. Ko'pchilik zaharli va kuchli ta'sir qiluvchi dorilar shu darajada ehtiyotsiz saqlanadiki, bolalar ularni o'yinchoq deb o'ylab iste'mol qilib, turli ko'ngilsiz hodisalarga duch kela boshlashadi. Bunday vaziyatlarning oldini olish uchun farmatsevtik mahsulotlar uchun maxsus qutilar, zamonaviy kodli yoki kalitli seyflardan foydalanish tavsiya qilinadi (Williams K., 2020). Har bir oilada dorilar ro'yxatini tartib bilan yuritib borish, har bir dori vositasining yaroqlilik

muddatini tekshirib chiqish, noto‘g‘ri joylashtirilgan yoki befoyda dorilardan tezda halos bo‘lish zarur. Dori vositalarini ishlatishdan oldin mutaxassis yoki farmatsevt tavsiyalarini olish, saqlash qoidalariga rioya qilish salomatlikning asosi hisoblanadi. Ayniqsa, surunkali kasalliklarda, bolalarga, homilador ayollarga yoki keksalarga mo‘ljallangan preparatlarning saqlanishiga o‘ta e’tibor qaratish talabi muhim (Rakhimova S., 2022).

Mahalliy va xalqaro mutaxassislarning tadqiqotlari dori vositalarini noto‘g‘ri saqlash jiddiy muammolar, zaharlanishlar, dorining samaradorligini yo‘qotishi, yoki hatto o‘lim bilan tugaydigan holatlar yuzaga kelishini ko‘rsatadi (White C., 2019). Masalan, Amerika farmatsevtika assotsiatsiyasi ma’lumotlariga ko‘ra, bolalar orasida uyda dori vositalari bilan yuzaga keladigan o‘tkir zaharlanishlar soni yuqori bo‘lishi — asosan noto‘g‘ri saqlash oqibatidir.

Uyda dori vositalarini saqlash tartibi — bu faqat qoidalarga amal qilish emas, balki zamonaviy hayotda xavfsizlik madaniyatini shakllantirish, oilaviy sog‘liqni asrash, farzandlar xavfsizligini ta’minlashning muhim yo‘nalishidir. Zero, har bir inson va har bir oila uchun dori vositalarini saqlashda o‘ziga xos mas’uliyat mavjud. Davlat va tibbiyot organlari bu borada aholiga muntazam tusda tavsiyalar, ko‘rsatmalar va ma’lumot berib borishi, ijtimoiy reklama va targ‘ibot orqali to‘g‘ri saqlash qoidalarini ommalashtirishga intilishi lozim (Azimova D., 2023).

Uyda dori vositalarini to‘g‘ri saqlashga rioya qilish natijasida quyidagi ijobiy natijalarga erishiladi: dori samarasini to‘liq ta’minlash, atrof-muhit zaharlanishining oldini olish, bolalarning tasodifiy zaharlanishi yoki noto‘g‘ri iste’moli ehtimolini kamaytirish, farmatsevtik chiqindilarning xavfsiz utilizatsiyasini yo‘lga qo‘yish. Bu esa natijada oila a’zolari salomatligini muhofaza etish, farmatsevtika sohasiga bo‘lgan ishonchni kuchaytirish va global ekologik xavfsizlikni yaxshilashga xizmat qiladi (Brown P., 2020).

Oila a’zolariga dori vositalarini saqlashga doir muntazam targ‘ibot va tushuntirish ishlarini olib borish lozim. Shuningdek, har bir dori vositasining

ishlatilayotgan muddatlarini belgilab olish va vaqt-vaqti bilan ularni saralash, muddati tugagan yoki sifatsiz preparatlarni belgilangan tartibda yo'q qilishdan iborat. Hozirgi vaqtda ba'zi mamlakatlarda eski va muddati o'tgan dorilarni maxsus dorixonalar yoki farmatsevtik punktlarga topshirish tizimi yo'lga qo'yilgan. Ushbu tajribani keng qo'llash, ekologik va sog'liq nuqtai nazaridan ijobiy samara beradi (Smith J., 2021).

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, dori vositalarini uy sharoitida to'g'ri saqlash inson hayoti va salomatligini saqlab qolishda, sog'lom avlod tarbiyasida, oilaviy xavfsizlikni ta'minlashda juda muhim omildir. Dorilarni to'g'ri sharoitda va tartib bilan saqlash orqali ularni samarali ishlatish imkoniyatini oshirish, zarur paytda foydalanishga tayyor holatda ushlab turish, noxush hodisalarning oldini olish mumkin bo'ladi. Har bir odam dori vositalari saqlash masalasiga mas'uliyat bilan yondoshishi, zamonaviy farmatsevtik tafakkur va hayot madaniyatini o'zlashtirishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sultonova R. Uyda dori vositalarini saqlash qoidalari. Toshkent, 2021.
2. Jabborova M. Farmatsevtika asoslari. Samarqand, 2019.
3. Karimov A. Oila va sog'liq. Buxoro, 2017.
4. Anderson R. Safe Storage of Medicines at Home. London, 2018.
5. Williams K. Medication Safety in Households. New York, 2020.
6. Rakhimova S. Zamonaviy farmatsiya va xavfsizlik. Toshkent, 2022.
7. White C. Pharmaceutical Storage Errors and Consequences. Berlin, 2019.
8. Azimova D. Sog'lom hayot va dori madaniyati. Namangan, 2023.
9. Brown P. Environmental Impacts of Expired Medicines. Oxford, 2020.
10. Smith J. Medicine Disposal Programs: Best Practices and Challenges. Washington, 2021.